

УДК 378.147+371.315+614.253.4

АНКЕТУВАННЯ СТУДЕНТІВ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ МЕТОД НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ КУРАТОРА У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

**А. М. Ерстенюк, Т. В. Князевич-Чорна,
І. Ю. Ванджура, Р. І. Мерена**

*Івано-Франківський національний медичний університет;
76018, Івано-Франківськ, вул. Галицька 2,*

У статті проаналізовано результати анкетування студентів ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет» з питань мотивації першокурсників при виборі медичного закладу навчання, процесу їхньої адаптації, зацікавленість студентів 2-4 курсів у навчально-виховному процесі, їх бачення успішного складання ліцензійного іспиту Крок-1. Такий системний моніторинг дає позитивний вплив на організацію виховної роботи та навчального процесу ДВНЗ.

Ключові слова: навчально-виховний процес, анкетування, студенти медичного ДВНЗ.

Вступ

У більшості ВНЗ України для покращення виховної роботи зі студентами за кожною групою закріплений куратор. Він бере участь у контролюванні навчального процесу, проводить національно-патріотичне, духовно-просвітницьке та суспільно-громадське виховання студентів. Куратор допомагає адаптуватися студентам до нового етапу в їхньому житті, підтримує їх у різних ситуаціях, намагається бути, перш за все, добрим наставником.

Адаптація студентів до навчальної і громадської діяльності у ВНЗ, за своєю суттю, – складний, динамічний і різноманітний психологічний процес внутрішньої і зовнішньої перебудови звичних форм і методів діяльності, вироблення у них необхідного комплексу навичок, умінь та звичок здійснення нових видів діяльності. Процес психологічної перебудови мотиваційної сфери, уявлень про форми і методи діяльності, навичок, умінь та звичок їх здійснення, а також формування нових психологічних складових діяльності створюють основний зміст адаптації студентів [3].

Одним із невід'ємних методів моніторингу навчально-виховної роботи студентів є їх анкетування [1, 2, 5]. Виявлення показників, які, на думку студентів, визначають якість освітніх послуг, що надаються ВНЗ, дозволяє здійснити ранжування численних факторів – за ступенем їхнього впливу на якість освітнього процесу, визначити найбільш болючі точки та спрямувати основні зусилля і кошти ВНЗ (матеріальні, техніч-

ні, методичні, інформаційні та ін.) на вдосконалення його діяльності. Процедуру анкетування студентів можна розглядати як одним з найважливіших елементів самооцінки ВНЗ, оскільки аналіз отриманих даних дозволяє виявити невідповідності і намітити шляхи вдосконалення навчального процесу з метою підвищення якості підготовки фахівців [6].

Анкетування має суттєву перевагу серед інших методів: опитування максимально формалізується, й таким чином забезпечується високе порівняння відомостей та їх машинне опрацювання; анкетування забирає часу менше, ніж інтерв'ю, не потребує залучення великої кількості осіб, які його здійснюють, анкети можна поширювати різними методами; витримується вимога анонімності відповідей, що підвищує їхню достовірність [4].

Мета дослідження

На основі аналізу результатів анкетування визначити мотивацію студентів-першокурсників при виборі ВНЗ, процес їхньої адаптації в перші місяці навчання, перші враження та труднощі. Також проаналізувати зацікавленість студентів 2-4 курсів у навчально-виховному процесі, їх бачення щодо успішного складання ліцензійного іспиту Крок-1.

Матеріали і методи дослідження

Дослідження здійснювалось на базі ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет». Проведено анкетування 2023 студентів 1-4 курсів медичного, стоматологічного та фармацевтичного факультетів. Анкетування здійснювалось кураторами груп, було анонімним, проводилось в період кінець жовтня – початок листопада 2016-2017 навчального року і є першим етапом моніторингу студентів. За допомогою методів математичної статистики було визначено його результати.

Результати дослідження та їх обговорення

В основу складання анкети було покладено основні запитання, що цікавлять викладачів та кураторів. Оскільки дослідження охоплювало студентів різних курсів, тому запитання в анкетах відрізняються (табл. 1).

Отримані результати по першокурсниках показують, що при поступленні до медичного університету переважна більшість студентів, а саме 85% по медичному, 70% по стоматологічному та 72% по фармацевтичному факультету керувались власним вибором (табл. 2). 11% студентів-стоматологів та 21% студентів-фармацевтів вважають, що лікар – це найбільш престижна професія; 15% студентів-стоматологів поступили до вузу за вказівкою батьків. Крім того, в анкетах траплялись поодинокі відповіді студентів про те, що це «була випадковість», «подарунок батькам», «за компанію з друзями». Такі результати наводять на думку, що частина студентів-стоматологів обирають професію своїх батьків. Цьому є просте пояснення: якщо батьки володіють стоматологічною клінікою, зарекомендували себе хорошими спеціалістами, то, звичайно,

їм хочеться досвід та матеріальну базу передати своїй дитині, а не когось чужому.

Таблиця 1

1 курс	2 курс
<p>1. Що саме для Вас було визначальним при виборі медичного університету?</p> <p>☐ «Так сказали батьки»</p> <p>☐ «Лікарі добре заробляють»</p> <p>☐ «Це найбільш престижна професія»</p> <p>☐ Це був мій власний вибір</p> <p>☐ Інше _____</p> <p>2. З якими складнощами Ви зіткнулись?</p> <p>_____</p>	<p>1. Чи доцільна співпраця кураторів зі студентами II курсу?</p> <p>☐ Так ☐ Ні</p> <p>2. Чи підтримуєте Ви думку, щоб куратор групи проводив практичні заняття зі своєї дисципліни?</p> <p>☐ Так ☐ Ні</p> <p>3. Який напрям роботи куратора Вам імпонує найбільше?</p> <p>☐ Доброго наставника</p> <p>☐ Участь у навчальному процесі</p> <p>☐ Духовно-просвітницька</p> <p>☐ Суспільно-громадська</p> <p>☐ Усі перелічені</p>
<p>3. Яка дисципліна є найбільш проблемною для Вас?</p> <p>_____</p>	<p>4. Які заходи Ви б хотіли, щоб проводились в університеті?</p> <p>_____</p>
<p>4. Чи зрозуміла Вам система оцінювання?</p> <p>☐ Так ☐ Ні ☐ Не зовсім</p>	<p>5. Чи відомо Вам про студентський профілакторій «Медик»?</p> <p>☐ Так ☐ Ні</p>
<p>5. Ваше враження від перших тижнів навчання?</p> <p>☐ Захоплення</p> <p>☐ Розчарування</p> <p>☐ Дуже цікаво</p> <p>☐ Дуже важко</p> <p>☐ Інше _____</p>	<p>6. Чи задовольняють Вас умови перебування в студентському профілакторії?</p> <p>☐ Так ☐ Ні ☐ Не можу відповісти</p>
<p>6. Що саме Вас приємно вразило в перші тижні навчання?</p> <p>_____</p>	<p>7. Чи відвідуєте Ви університетський кафетерій?</p> <p>☐ Так ☐ Ні</p>
<p>7. Чи відвідуєте Ви університетський кафетерій?</p> <p>☐ Так ☐ Ні</p>	<p>8. Чи задовольняє Вас асортимент кафетерію?</p> <p>☐ Так ☐ Ні</p>
<p>8. Чи задовольняє Вас асортимент кафетерію?</p> <p>☐ Так ☐ Ні</p> <p>Інше _____</p>	<p>Інше _____</p>

Продовження табл. 1

3 курс	4 курс
<p>1. Чи доцільна співпраця кураторів зі студентами III курсу? ☐ Так ☐ Ні</p> <p>2. Чи підтримуєте Ви думку, щоб куратор групи проводив практичні заняття зі своєї дисципліни? ☐ Так ☐ Ні</p> <p>3. Який напрям роботи куратора Вам імпонує найбільше? ☐ Доброго наставника ☐ Участь у навчальному процесі ☐ Духовно-просвітницька ☐ Суспільно-громадська ☐ Усі перелічені</p> <p>4. Які заходи Ви б хотіли, щоб проводились в університеті? _____</p>	<p>1. Чи доцільна співпраця кураторів зі студентами IV курсу? ☐ Так ☐ Ні</p> <p>2. Які заходи Ви б хотіли, щоб проводились в університеті? _____</p> <p>3. Що саме, з досвіду, допомогло Вам успішно здати ліцензійний іспит Крок-1? ☐ Проведення консультацій викладачами ☐ Самостійна підготовка ☐ Проведення періодичного тестування ☐ Всі перелічені ☐ Інше _____</p>
<p>5. На Вашу думку, що необхідно студенту для успішного складання ліцензійного іспиту Крок-1? ☐ Проведення консультацій викладачами ☐ Самостійна підготовка ☐ Проведення періодичного тестування ☐ Всі перелічені ☐ Інше _____</p>	<p>4. Чи відомо Вам про студентський профілакторій «Медик»? ☐ Так ☐ Ні</p> <p>5. Чи задовольняють Вас умови перебування в студентському профілакторії? ☐ Так ☐ Ні ☐ Не можу відповісти</p> <p>6. Чи відвідуєте Ви університетський кафетерій? ☐ Так ☐ Ні</p>
<p>6. Чи відомо Вам про студентський профілакторій «Медик»? ☐ Так ☐ Ні</p> <p>7. Чи задовольняють Вас умови перебування в студентському профілакторії? ☐ Так ☐ Ні ☐ Не можу відповісти</p>	<p>7. Чи задовольняє Вас асортимент кафетерію? ☐ Так ☐ Ні Інше _____</p>
<p>8. Чи відвідуєте Ви університетський кафетерій? ☐ Так ☐ Ні</p> <p>9. Чи задовольняє Вас асортимент кафетерію? ☐ Так ☐ Ні Інше _____</p>	

Таблиця 2.

	мед. ф-т	стомат. ф-т	фарм. ф-т
Проанкетовано	372	105	39
1. Що саме для Вас було визначальним при виборі медичного університету?			
«Так сказали батьки»	4%	15%	5%
«Лікарі добре заробляють»	2%	5%	3%
«Це найбільш престижна професія»	9%	11%	21%
Це був мій власний вибір	85%	70%	72%
Інше	2%	1%	
2. З якими складнощами Ви стикнулись?			
рано вставати, нестача сну	10%	8%	3%
багато інформації та вел. об'єм дом. завдання	25%	31%	8%
погані умови в гуртожитку	1%	1%	
важкі базові предмети	8%	25%	8%
розташування кафедр (далека відстань)	18%	10%	41%
відробки	1%	1%	
нестача підручників	3%		
погане ставлення деяких викладачів	0%		
складний розклад	3%		3%
далеко від дому	2%		
мало вільного часу	4%		
ніякими	22%	19%	46%
не відповідали	6%	11%	3%
страх перед модулем	2%		
3. Яка дисципліна є найбільш проблемною для Вас?			
біофізика (вища математика)	53%	46%	69%
хімія	15%	18%	33%
анатомія	10%	7%	
іноземна мова	3%	2%	5%
історія медицини	5%		
філософія	8%		
біологія	6%	8%	5%
немає	6%	2%	3%
не вказано	5%	5%	5%
гістологія		22%	

Продовження табл. 2

4. Чи зрозуміла Вам система оцінювання?				
Так	87%	88%	77%	
ні	2%	3%	3%	
не зовсім	11%	9%	21%	
5. Ваше враження від перших тижнів навчання?				
Захоплення	22%	27%	18%	
Розчарування	3%	5%	5%	
Дуже цікаво	43%	36%	41%	
Дуже важко	25%	44%	38%	
Інше	13%	3%	3%	
6. Що саме Вас приємно вразило в перші тижні навчання?				
розклад, організованість навчального процесу	1%	13%	8%	
хороше ставлення викладачів	34%	30%	47%	
самостійне життя	3%	1%		
атмосфера закладу, матеріальні бази кафедр	13%	5%	5%	
вечірні консультації	2%	5%		
одногорупники, дружній колектив	28%	30%	26%	
куратор	5%	1%		
базові предмети	6%	3%	11%	
концерт до дня університету	4%	8%	3%	
посвята в студенти	2%			
мало пар	1%			
нічого	2%	7%	13%	
не відповіли	2%	5%		
все	1%			
7. Чи відвідуєте Ви університетський кафетерій?				
так	69%	57%	46%	
ні	31%	43%	54%	
8. Чи задовольняє Вас асортимент кафетерію?				
так	56%	41%	49%	
ні	32%	44%	20%	
інше	12%	15%	31%	

Основні труднощі, з якими зіткнулись студенти-першокурсники в перші місяці навчання (табл. 2):

– багато інформації та великий об'єм домашніх завдань (по медичному факультету – 25%, по стоматологічному факультету – 31%, по фармацевтичному факультету – 8%);

– розташування кафедр (по медичному факультету – 18%, по стоматологічному факультету – 10%, по фармацевтичному факультету – 41%);

– рано вставати, нестача сну (по медичному факультету – 10%, по стоматологічному факультету – 8%, по фармацевтичному факультету – 3%);

– ніякими (по медичному факультету – 22%, по стоматологічному факультету – 19%, по фармацевтичному факультету – 46%).

Такі результати свідчать, що в перші тижні та місяці навчання студентам ще складно перейти на інший, вищий рівень, де навчання базується на самостійному вивченні матеріалу з подальшим опитуванням на практичному занятті, і, як результат, вони хронічно не висипаються. Проблема розташування кафедр актуальна для більшості вищих медичних вузів. У цьому випадку необхідна лояльність викладачів та скрупульозність навчального відділу при складанні розкладу занять. Тішить те, що значний відсоток студентів не мають жодних проблем.

Щодо найбільш проблемної дисципліни, то тут по всіх факультетах домінує біофізика (по медичному факультету – 54%, по стоматологічному факультету – 46%, по фармацевтичному факультету – 69%). У цьому випадку такі результати пояснюються періодом опитування (жовтень–листопад), коли студенти за програмою предмету вивчають основи вищої математики, що, звичайно, для них складно.

Практично всі студенти-першокурсники, незалежно від факультету, освоїли та зрозуміли складну систему оцінювання та основні принципи навчання згідно з Болонською системою.

На запитання про враження від перших тижнів навчання студенти практично рівномірно розподілились між «дуже цікаво», «дуже важко» та «захоплення».

Приємно вразило студентів усіх факультетів хороше ставлення викладачів (по медичному факультету – 34%, по стоматологічному факультету – 30%, по фармацевтичному факультету – 47%), дружні одногрупники (по медичному факультету – 28%, по стоматологічному факультету – 30%, по фармацевтичному факультету – 26%), приємна атмосфера закладу навчання (по медичному факультету – 13%) (табл. 2).

Для удосконалення роботи студентських кафеєтерій, що знаходяться на різних кафедрах, студентам були поставлені наступні запитання: Чи відвідуєте Ви університетський кафеєтерій? Чи задовольняє Вас асортимент кафеєтерію? Більшість студентів, особливо медичного факультету, кафеєтерій відвідують; щодо асортименту, то їм не вистачає молочних продуктів та фруктів.

Проаналізувавши анкети студентів 2-го, 3-го та 4-го курсів, можна прослідкувати формування їх відношення до навчання та виховного процесу.

Студенти 2-го та 3-го курсів підтримують доцільність співпраці з кураторами, тоді як 4-го курсу студенти вважають себе вже досить самостійними та сформованими, прагнуть незалежності. Крім того, другокурсники та третьокурсники, у переважній більшості, підтримують те, щоб куратор зі своєю групою проводив практичні заняття зі своєї дисципліни. До речі, така практика в нашому університеті проводиться вже декілька років, і, як стверджують куратори, дає свої результати. Коли куратор, крім зустрічей на виховній годині, паралельно проводить практичні заняття зі студентами, він має можливість глибше познайомитись із групою, побачити студентів «зсередини», оцінити атмосферу в групі, визначити проблеми та попередити непорозуміння.

На запитання: «Який напрям роботи куратора Вам імпонує найбільше?», більшість студентів, незалежно від курсу чи факультету, вказували на відповідь – «доброго наставника», «участь в навчальному процесі», «всі напрями».

Щодо заходів, які вони б хотіли, щоб проводились в університеті, то студенти 2-го та 3-го курсів зацікавлені у розважальних (конкурси, вечорниці, дискотеки) та спортивних заходах, тоді як студенти 4-го курсу виявляють зацікавленість у проведенні різних семінарів, конференцій, виставок (особливо студенти-стоматологи), практики за кордоном. Це свідчить про те, що між 3-м і 4-м курсом у студентів відбувається переломний період, завершення теоретичних дисциплін та перші кроки в освоєнні клініки формують в них нове бачення професії лікаря, більшу відповідальність, зацікавленість, бажання отримати більше знань, і, нарешті, усвідомлення свого вибору.

Для нас, викладачів, також дуже важливим є думка студентів про підготовку до успішної здачі ліцензійного іспиту Крок-1. Студенти 3-го курсу медичного та стоматологічного факультетів вважають, що найважливішим є самостійна підготовка (по медичному факультету – 52%, по стоматологічному факультету – 51%), тоді як фармацевти надають перевагу проведенню консультацій викладачами (58%). Студенти 4-го курсу, що вже успішно здали Крок-1, з власного досвіду вважають, що найосновнішим є самостійна підготовка (по медичному факультету – 89%, по стоматологічному факультету – 91%), також свою думку на користь самостійної підготовки змінюють студенти-фармацевти (86%).

Таким чином, на основі проведених досліджень можна зробити такі наступні **висновки**:

1. Основними труднощами в перші тижні навчання для студентів-першокурсників були: адаптація до вивчення великого об'єму інформації та самостійної підготовки, переїзди між кафедрами, нестача сну.

2. Приємно вразило першокурсників хороше ставлення викладачів, дружні одногрупники, приємна атмосфера закладу навчання.

3. Студенти 2-го та 3-го курсів зацікавлені у співпраці з куратором, підтримують, щоб він проводив з ними практичні заняття зі своєї дисципліни.

4. Другокурсники та третьокурсники зацікавлені в розважальних та спортивних заходах, тоді як четвертокурсники підтримують медичні конференції, семінари, виставки, практику за кордоном.

5. Студенти 4-го курсу, що успішно здали ліцензійний іспит Крок-1, з власного досвіду вважають, що основним при підготовці є самостійне вивчення тестів.

Перспектива подальших досліджень

В майбутньому проводити наступні етапи анкетування, аналізувати та порівнювати результати. Це дозволить сформулювати сучасну та ефективну політику навчально-виховного процесу ДВНЗ на наступні роки, що дозволить покращити роботу викладачів та кураторів зі студентами.

Література

1. Волосовець О.П. Аналіз результатів анкетування студентів вищих медичних закладів з питань державної атестації / О.П. Волосовець, І.Є. Булах, Л.П. Войтенко // Медична освіта – 2013. – № 2. – С. 24-28.
2. Гринько В.М. Ставлення студентів до фізичного виховання і здорового способу життя та їх самооцінка рівня фізичної підготовленості / В.М. Гринько // Сбожанський науково-практичний вісник. – 2015. – №1 (45). – С. 55-59.
3. Грушевський В.О. Особливості соціально-психологічної адаптації студентів-першокурсників до навчання у ВНЗ / В.О. Грушевський // Збірник наукових праць. Психологічні науки – 2014. – Вип. 2.12 (103). – С. 67-72.
4. Достокор О.А. Застосування програм для автоматизованого проведення анкетування [Електронний ресурс] / О.А. Достокор. – Режим доступу : <http://www.vtei.com.ua/doc/materialuvebinary.pdf>
5. Козачко О.М. Дослідження професійної мотивації студентів технічних ВНЗ в процесі вивчення графічних дисциплін / О.М. Козачко, А.О. Козачко // Вісник Житомирського державного університету. – 2014. – №5 (77). – С. 85-89.
6. Швець Д.Є. Соціологічне опитування як механізм моніторингу задоволеності студ. станом навчально-виховного процесу / Д.Є. Швець, О.О. Турба // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2011. – № 47. – С. 237-343.

Стаття надійшла до редакційної колегії 6.06.2017 р.

*Рекомендовано до друку д.м.н., проф. **Боцюрком В.І.**,
д.м.н., проф. **Волошиним О.І.** (м. Чернівці)*

**STUDENTS' QUESTIONNAIRE AS AN INTEGRAL METHOD
OF EDUCATIONAL WORK OF A CURATOR AT HIGHER
EDUCATIONAL ESTABLISHMENT**

**A. M. Ersteniuk, T. V. Knyazevych-Chorna,
I. Ya. Vandzhura, R. I. Merena**

*Ivano-Frankivsk National Medical University;
76018, Ivano-Frankivs'k, st. Galich, 2*

The article analyzes the results of students' questionnaires of SHEE "Ivano-Frankivsk National Medical University" on first-year students' motivation when choosing a medical educational institution, the process of their adaptation, the interest of second-year and fourth-year students in the educational process, their ideas about successful completion of the Step-1 exam. Such systemic monitoring has a positive impact on the organization of educational work and the educational process of SHEE.

Key words: *educational process, questionnaire, students of medical SHEE.*